

Filozofická
fakulta

Studentská konference doktorandů filozofie

9.-10. března 2017

učebna KB-2.18

Katedra filozofie FF UP, Křížkovského 12

ČTVRTEK 9. BŘEZNA

- 10:55 SLAVNOSTNÍ ZAHÁJENÍ
- 11:00-11:30 **Václav Dostál (FF UK v Praze)**
Filozofická víra podle Karla Jasperse
- 11:30-12:00 **Monika Recinová (FF UP v Olomouci)**
Xenofanova kritika mýtu a racionální teologie jako topos řecké filozofie
- 12:00-13:30 OBĚD
- 13:30-14:00 **Michaela Drnovcová (FF UHK v Hradci Králové)**
Morální status lidského embrya v kontextu výzkumu kmenových buněk
- 14:00-14:30 **Michal Rigel (FF UHK v Hradci Králové)**
Benigní karnismus aneb obhajoba usmrcování zvířat za účelem konzumace jejich masa
- 14:30-14:45 PŘESTÁVKA
- 14:45-15:15 **Robin Kopecký (PřF UK v Praze)**
Morální problémy autonomních vozidel
- 15:15-15:45 **Štefan Kosztolányi (FF MU v Brně)**
Neuroveda ako mýtus daného
- 15:45-16:00 PŘESTÁVKA
- 16:00-16:30 **Martin Zach (FF UK v Praze)**
Vědecké modely jako fikce
- 16:30-17:00 **Roman Zavadil (FF UP v Olomouci)**
Newtonova vědecká metoda a obecná teorie gravitace
- 18:00 SLAVNOSTNÍ VEČEŘE PRO AKTIVNÍ UČASTNÍKY KONFERENCE
V RESTAURACI KONVIKT
- 19:00 NEFORMÁLNÍ SETKÁNÍ V RESTAURACI JAZZ TIBET CLUB

PÁTEK 10. BŘEZNA

- 10:00-10:30 **Daniel Štěpánek (FF MU v Brně)**
Diskursivita těla
- 10:30-11:00 **Vladimír Vodička (FF UP v Olomouci)**
Předstírání ve smyšleném světě: mýtus fenomenologické metody
- 11:00-11:15 PŘESTÁVKA
- 11:15-11:45 **Petra Chudárková (FF UP v Olomouci)**
Intuicionismus a problém nespolehlivosti morálních intuic
- 11:45-12:15 **Michaela Košová (PřF UK v Praze)**
Duša ľudového dualizmu
- 12:15-13:45 OBĚD
- 13:45-14:15 **Karol Pavlovkin (FF UMB v Banské Bystrici)**
Morálka poznania
- 14:15-14:45 **Markéta Minářová (FF UK v Praze)**
Montesquieu & Voltaire jako inspirace utilitarismu
- 14:45-15:00 PŘESTÁVKA
- 15:00-15:30 **Magdaléna Steinhauser Wesserlová (FF UMB v B. Bystrici)**
Poriadok a pravidlá v Hayekovom koncepte slobody
- 15:30-16:00 **Vojtěch Trubačik (FF MU v Brně)**
Hart, Dworkin a debata o morálním zákonu

Václav Dostál, FF UK v Praze

Filozofická víra podle Karla Jasperse

Karl Jaspers se ve snaze o odpověď na otázku, „z čeho a k čemu máme žít“, celoživotně pokoušel formulovat nenáboženský pojem víry. Víra podle něj není vyhrazena náboženství; na jisté víře se zakládá i filozofická aktivita. Filozofii Jaspers chápe jako životní sebezpřekračování jednotlivce, který se osvobozuje od předmětných daností, aby se vztahoval k transcenci – a toto sebezpřekračování je v posledu právě pohybem víry. Takováto filozofie stojí mimo vědu i náboženství: náboženství podle Jasperse tvrdí, že vše kromě něj znamená jen nihilismus; věda tvrdí, že vše mimo ni jsou iluze. Jaspersovská filozofie se od vědy liší zejména tím, že nevede k poznatkům donucující povahy; od náboženství tím, že se neopírá o zjevení a nenárokují si pro svá tvrzení všeobecnou závaznost a výlučnost. Jaspersova alternativa k oběma postojům je tak pokusem o společnou platformu, na které si lidé vyrostlí v různých (ne)náboženských tradicích mají porozumět lépe než dosud. Je jeho projekt perspektivní?

Monika Recinová, FF UP v Olomouci

Xenofanova kritika mýtu a racionální teologie jako topos řecké filozofie

Xenofanés proslul jako břitký kritik antropomorfismu a amorálnosti epické teologie. Na místo „nehodných“ básnických představ o bozích razil novátorskou racionální teologii s filozofickým pojmem boha. Byl exponentem širšího hnutí na konci řecké archaické doby, které přineslo zlom v duchovních dějinách Řecka, který bývá označován jako přechod „od mýtu k logu“ či jako projev „osové doby“ v této oblasti, v jejímž průběhu vzniká i filozofie. Xenofanés patří k inspirátorům její západní větve. Prostřednictvím široké recepce u myslitelů této větve řecké filozofie a jejich dědiců, počínaje Platónem, se Xenofanova kritika mýtu a racionální teologie staly jedním ze základních topos řecké filozofie, jehož ozvěny se nacházejí u řady antických myslitelů různých filozofických škol. Xenofanovo myšlení určilo nejen vztah řecké filozofie k mýtu, ale vedlo k vytvoření problematického konceptu boha filozofů, s nímž se až do současnosti vyrovnává nejen filozofie, ale také židovské a křesťanské myšlení.

Michaela Drnovcová, FF UHK v Hradci Králové

Morální status lidského embrya v kontextu výzkumu kmenových buněk

Embryonální kmenové buňky mají díky své mimořádné plasticitě podle odborníků ohromný medicínský potenciál, zejména v oblasti léčby chronických onemocnění a transplantací. Způsob jejich získávání však budí rozpaky ve společnosti, která je postavena před dilema. Obětováním embrya se ztrácí potenciál nového člověka, zároveň se otvírá možnost léčby pro již narozené. Alternativním zdrojem se jeví být nadbytečná embrya vzniklá procesem umělého oplodnění. Tato embrya se nachází v jakési šedé zóně – u většiny se ani nepočítá s tím, že by mohla ukončit svůj vývoj, takže jsou zmrazena a po určité době budou zničena. V prezentaci bude snaha poukázat na nekonzistentnost názorů jednotlivců vzhledem k morálním práům embryí a potenciálních příjemců terapie kmenovými buňkami, k čemuž je nejprve nutné vysvětlit samotný morální status a o co se opírají naše intuice ve vztahu k němu.

Michal Rigel, FF UHK v Hradci Králové

Benigní karnismus aneb obhajoba usmrcování zvířat za účelem konzumace jejich masa

Cílem tohoto příspěvku je prozkoumat argumentační sílu tzv. benigního karnismu. To je směr, který bývá často využíván pro morální ospravedlnění usmrcování zvířat za účelem konzumace jejich masa. Jeho základní teze zní: „Zvířata chovaná na farmách pro své maso by nikdy neexistovala, pokud bychom je pro účely budoucí konzumace nenechali řízeně počít a odchovat. Pakliže je život, jenž jim „byl dán“, stráven v podmínkách respektujících všechny jejich etologické potřeby, a je jim posléze rovněž odebrán humánním způsobem, zdá se být celý proces přínosný jak pro ně, tak pro osoby jejich maso požívající.“ Dané tvrzení bude v příspěvku rozebráno a zevrubně kriticky posouzeno mimo jiné i pomocí hedonistického utilitarismu. Toto etické učení se k tomu zdá být vhodným nástrojem s ohledem na skutečnost, že jde především o potěšení a slast, které tvoří hlavní pohnutku ke konzumaci masa u současných obyvatel ČR. Obstojí v takovém případě hlavní myšlenka benigního karnismu, nebo neobstojí?

Robin Kopecký, PŘF UK v Praze

Morální problémy autonomních vozidel

Nová technologie AV nepochybně zachrání lidské životy, sníží dopady na životní prostředí a ušetří cestujícím čas. Programátoři řídicího softwaru chtějí učinit chování AV „morálním“, a tak se obracejí na filozofy, aby zjistili, jaká pravidla rozhodování mají být u AV během nehod použita. Analogické problémy zachraňování a zabíjení již byly řešeny „trolleyologii“, proto příspěvek využívá stávajících modelů morálního soudu na varianty kolizí AV. Modely v kolizních situacích jsou následující: maximalizující počet zachráněných osob, maximalizující celkový počet zachráněných let života, ochrany posádky, váženou preferenci pro účastníky provozu dodržující pravidla. Tento teoretický příspěvek předchází plánované studii na české a slovenské obecné veřejnosti, u které má zkoumat charakter a zdroje preferencí morálního rozhodování AV a sportřebitelské chování při nákupu AV. Pro potřeby reference na českou společnost budou použity výsledky naší pilotní studie. Příspěvek také zasadí nabízené řešení do širšího rámce dalších problémů umělé inteligence a nekonzistence rozhodování lidské mysli.

Štefan Kosztolányi, FF MU v Brně

Neuroveda ako mýtus daného

V súčasnosti tvoria jeden z populárnych prúdov vo filozofii autori priamo sa inšpirujúci v empirických vedách ako sú neuroveda, psychológia, všeobecnejšie aj kognitívne vedy. S týmto trendom je ale spojených viacero záľudností, ktoré si filozofi nemusia uvedomovať. Filozofi vychádzajúci z poznatkov empirických vied berú tieto poznatky ako dané a ignorujú, že samotné poznatky empirických vied stoja na mnohých falibilných predpokladoch. Vo svojom príspevku sa budem venovať trom záľudnostiam empirických vied, o ktorých by mali byť filozofi poučení. Prvý problém sa týka metodológie empirických vied všeobecne, označovaný ako p-hacking. Je

to problém spojený so štatistickou analýzou zozbieraných dát. Druhým problémom je nastavenie procesu pre vydávanie odborných článkov, ktorý radikálne preferuje pozitívne zistenia na úkor negatívnych. Tretí problém sa týka neurovied a vychádza z článku, ktorý napáda dôveryhodnosť neurovedných zistení kvôli technickým pochybeniam fMRI pri zbieraní dát. V závere navrhujem, ako by sa mali filozofi k týmto a podobným zisteniam stavať.

Martin Zach, FF UK v Praze

Vědecké modely jako fikce

Jakou povahu mají teoretické modely? Nedávná myšlenka, že je můžeme považovat za fikce, má své zastánce i odpůrce. Existují dva hlavní přístupy k fikcím: (i) fikce jako hry na předstírání (make-believe) a (ii) fikce jako nepravdy. Odpůrci fiktivního pohledu na modely se obvykle přiklání k (ii) a proti fikcionalismu používají tzv. argument nepřesné shody. V příspěvku nejprve vyjasním, v čem oba přístupy spočívají. Následně představím vlastní rámec, který se skládá ze tří témat, jež nalezneme u zastánců i odpůrců fiktivního pojetí modelů: (1) modely jakožto „popisy chybějících systémů“; (2) role imaginace; (3) analogie mezi modely a literárními fikcemi. U každého tématu představím silné i slabé stránky obou pojetí a budu argumentovat, že k odpovědi na otázku po povaze teoretických modelů jsou potřeba obě pojetí fikcí a že po jistých úpravách se tato pojetí vzájemně doplňují, ačkoli se běžně má za to, že jsou nekompatibilní.

Roman Zavadil, FF UP v Olomouci

Newtonova vědecká metoda a obecná teorie gravitace

Zatímco o monumentálním přínosu Newtona přírodní vědě není nijak pochybováno, jeho význam pro filozofii je do značné míry přehlížen, v lepším případě jen konstatován, téměř nikdy však důkladně analyzován. Příspěvek bude blíže zkoumat hlavní charakterové vlastnosti jeho metody induktivní inference na příkladu obecné teorie gravitace v kontrastu s hypoteticko-deduktivním modelem zastávaným především mechanickými materialisty pod vedením Reného Descarta a Christiaana Huygense. Newton využil pro formulaci teorie případy orbitálního pohybu planet a jejich satelitů. Tato data nazýval phenomena, nicméně pro něj nabýval tento pojem velice charakteristický význam. Phenomena pro něj představují vzorce projevující se v množině užitých dat a hlavním cílem prezentace bude ukázat, jakým způsobem Newton transformoval tato singulární data v důkaz pro obecnou gravitaci.

Daniel Štěpánek, FF MU v Brně

Diskursivita těla

Otázka rozsahu a podoby diskursu, ve kterém se člověk neustále nachází, je formulována a do určité míry i zodpovězena Michele Foucaultem. Ten se jak ve svých archeologických, tak genealogických dílech zabýval nejen historickými podobami a obměnami diskursu, ale i existenčně-strukturálními, resp. existenciálními předpoklady pro vznik diskursu samého. Avšak otázka, která může vyvstat po přečtení a promyšlení Foucaultových analýz diskursu, zní: Co v samotném

charakteru existence umožňuje vznik diskursu? Struktury, které Foucault odhaluje na existenci člověka jako struktury fundující vznik diskursu, musí samy být něčím fundovány, resp. musí být něčím podmíněny a jako diskurs realizující i vymezeny. Cílem našeho příspěvku tak bude snaha poskytnout odpověď na právě vytyčenou otázku. Zodpovězení samo pak bude učiněno na podkladu Foucaultova pojetí těla a tělesnosti, s ohledem na možné interpretační inspirace u Maurice Merleau-Pontyho, díky kterým bude možné nahlédnout diskursivitu jako ten charakter existence člověka, který coby základ existenciální struktury umožňuje artikulaci diskursu.

Vladimír Vodička, FF UP v Olomouci

Předstírání ve smyšleném světě: mýtus fenomenologické metody

Od dob Edmunda Husserla je fenomenologická metoda považována za nutnou podmínku praktikování fenomenologie. Ačkoliv panuje shoda, že je to právě tato metoda, která fenomenologii zásadně odlišuje od všech ostatních filozofických proudů, není doposud vůbec jasné, v čem tato metoda spočívá, jak si ji osvojit a jak by měla být uplatňována. I když se někteří autoři vně fenomenologické tradice pokusili na tuto skutečnost poukázat, byly jejich kritické poznámky snižovány pro neznalost a karikování projektu fenomenologie jako celku. Ve svém příspěvku se zaměřím především na pojetí fenomenologické metody v Husserlových textech. Mým cílem bude ukázat, že klíčovým problémem fenomenologie od jejího samotného vzniku jsou právě nejasnosti kolem její metody. Pakliže se mi vytyčený cíl podaří naplnit, bude doložena teze, že fenomenologie je od svého počátku neudržitelným filozofickým směrem. Tato skutečnost vyplývá z povahy fenomenologické metody, která znemožňuje jakýkoliv posun, ověření a revizi poznatků, které fenomenologové do současnosti nabízeli.

Petra Chudárková, FF UP v Olomouci

Intuicionismus a problém nespolehlivosti morálních intuic

V rámci klasického intuicionismu jsou morální intuice chápány jako jednoduchá morální přesvědčení, která jsou zjevná na základě sebe sama, a nepotřebují tak žádného dalšího zdůvodnění. Tato přesvědčení pak slouží jako základní stavební kameny pro vytváření morálních principů a teorií. V současnosti existuje celá řada experimentů poukazujících na nestabilitnost morálních intuic a jejich proměnlivost v závislosti na daném kontextu. Někteří z dnešních zastánců intuicionismu se proto pokoušejí o jeho revizi tak, aby byl v souladu s těmito poznatky. Cílem příspěvku bude představit jeden z těchto pokusů, a to takzvaný revizionistický intuicionismus. Zároveň se příspěvek pokusí poukázat na limity tohoto přístupu a na problémy, které z něj vyplývají.

Michaela Košová, PŘ UK v Praze

Duša ľudového dualizmu

Empirický výskum nasvedčuje tomu, že dualistické myslenie je pre človeka prirodzené a je možné ho pozorovať už u predškolských detí. Ide predovšetkým o predstavu, že určité mentálne a emocionálne schopnosti presahujú fyzické telo a viažu sa na nehmotnú „dušu“ (Bloom, 2004). Nemali by sme však zanedbať jemnejšie rozlíšenie medzi ľudovými konceptami „duše“ a „mysli“. Zdá sa totiž, že im ľudia nezávisle na kultúre pripisujú rozdielne funkcie: myseľ je spájaná hlavne s kogníciou, zatiaľ čo duša s morálnymi, interpersonálnymi a spirituálnymi funkciami (Richert & Harris, 2006, 2008). Túto teóriu podporuje aj nedávny experimentálno-filozofický výskum konceptu osobnej identity. Jeho autori zistili, že duša či „pravé ja“ sú u ľudí chápané ako tesne spojené s morálnymi a interpersonálnymi črtami (Strohminger & Nichols, 2014). Uvedieme aj náš vlastný empirický výskum zameraný na overenie hypotézy, že ľudový dualizmus súvisí práve s istým esencializmom morálne a medziľudsky zafarbených vlastností.

Karol Pavlovkin, FF UMB v Banské Bystrici

Morálka poznania

Má dnes ešte zmysel hľadať prieniky medzi racionalitou a morálkou? Boli antické a stredoveké filozofie, v ktorých boli tieto prieniky prítomné, na omyle a čo podnietilo výrazné, ba až Nietzscheovsky radikálne oddelenie týchto dvoch javov, ktoré je v dnešnom filozofickom diskurze takto prítomné? Kde nachádza toto oddelenie svoje zdôvodnenie a je vôbec správne? Úlohou príspevku je ponúknuť, systematickou cestou, odpovede na tieto otázky. Vychádzajú z koncepcie Aristotelovej etiky cnosti, ktorá bola ďalej rozvinutá sv. Tomášom Akvinským, a do moderného filozofického myslenia znovu uvedená aj A. MacIntyrom, bude v článku mojou snahou po prvé, upriamiť pozornosť na dôležitosť spojenia morálky a racionality a po druhé, spochybniť správnosť ich možného rozdelenia. Ak je tento postoj dnes ešte obhájitelný, tak moderná veda, nielenže nemôže pravdu ako cnosť odsunúť bokom, ale práve naopak, jej prijatie je dôležitou požiadavkou, na ktorú by sa dnes mal klásť náležitý dôraz.

Markéta Minářová, FF UK v Praze

Montesquieu & Voltaire jako inspirace utilitarismu

Cílem prezentace je posoudit, do jaké míry byl utilitarismus ovlivněn dvěma vlivnými osobnostmi osvícenské éry, Charles-Louis de Montesquieuem a François-Marie Arouetem, známým pod pseudonymem Voltaire. Smyslem výstupu je přiblížit téma, které je celkově opomíjeno a není mu věnována taková pozornost, kterou by zcela jistě zasluhovalo. Utilitarismus byl ovlivněn mnoha mysliteli a teoretiky, jakými byli například Helvétius, Beccaria, Diderot, Locke, Hume, Montesquieu a Voltaire. Prezentace se zaměří na dva posledně zmiňované myslitele. Jeden představuje politickou ctnost a lásku ke svobodě a republice, druhý zosobňuje filozofické dialogy, satiru popularizačního rázu a veřejné mínění. Oba však mají několik věcí společných – osvícenství, morální filozofii a prokazatelný vliv na utilitarismus, jak se příspěvek bude snažit

dokázat. Zaměří se na Voltairův přínos k teorii užitku prostřednictvím jeho nejslavnějšího románu *Candide* a na Montesquieuův postoj k reformě trestního práva, které měly za cíl dokázat společnosti potřebu používat rozum, což je jeden z aspektů, po kterém toužili i utilitaristé.

Magdaléna Steinhauser Wesserlová, FF UMB v Banské Bystrici

Poriadok a pravidlá v Hayekovom koncepte slobody

Príspevok je zameraný na problém slobody u F. A. Hayeka. Obsah práce je zacielený na analýzu poriadku v spoločnosti. Príspevok sa snaží vymedziť, popísať a analyzovať dva druhy poriadku, a to spontánneho a vytvoreného, a tak nájsť a rozčleniť prvý a najzákladnejší predpoklad pre potreby jasnejšieho zadefinovania negatívneho uchopenia slobody. Cieľom práce je tak tiež analyzovať súbor pravidiel vo všeobecnosti, pretože pravidlá ľudského správania zastávajú v Hayekovom ideovom koncepte rovnako významné postavenie ako poriadok. V tejto súvislosti chce text poukázať na kauzálne prepojenie poriadku s pravidlami, ktoré sú v nej vybudované pre zamedzenie chaosu v spoločnosti a udržania jej funkčného napredovania. Zámerom príspevku je prostredníctvom poriadku a pravidiel, ako dvoch všeobecných a zároveň pravdepodobne najvýznamnejších pilierov Hayekovho ideového konceptu, poukázať na ich význam ako indikátorov pre minimálne snahy o vymedzenie rozsahu slobody.

Vojtěch Trubačík, FF MU v Brně

Hart, Dworkin a debata o morálním zákonu

Cílem přednášky bude ukázat vývoj jedné z nejdůležitějších filozoficko-právních problematik v průběhu dvacátého a na začátku jednadvacátého století. Debata na dálku vedená mezi anglickým právním filozofem Herbertem Lionelem Adolphusem Hartem a americkým právním filozofem Ronaldem Mylesem Dworkinem nejenže na dlouhou dobu definovala vývoj právní filozofie v druhé polovině dvacátého století, ale také pomohla vyřešit teoretické problémy pozitivistické teorie práva plynoucí z Hartova neznámějšího díla *The Concept of Law*. Příspěvek nejprve uvede diskuzi takzvaným složitým právním případem jako příkladem, na němž stojí Dworkinovy námitky vůči pozitivistickému pohledu na definici práva. Poté, co bude popsán jeden z neznámějších složitých případů *Riggs vs Palmer*, budou ve stručnosti nastíněny hlavní linie Hartova díla *The Concept of Law*, aby následně byla vysvětlena Dworkinova kritika jednotlivých důsledků, které z Hartovy teorie plynou. Na ni vzápětí navazují jak odpovědi samotného Harta, které však byly oficiálně publikovány až posmrtně, tak reakce jednotlivých právních filozofů, kteří se snažili najít nejpřesvědčivější odpovědi na Dworkinem nastolené problémy. Nakonec bude následovat krátké zamyšlení nad jednou z námitek, kterou se prozatím nepodařilo uspokojivě odpovědět. Návrh jejího možného zodpovězení bude vycházet z Kelsenova pojmu efektivity práva.